

ALYSON RICHMAN

*Publishers
Weekly
bestselleris*

PRARASTA ŽMONA

**Meilė, stipresnė
už gyvenimo pragarą**

Romanas pasakoja apie tragediją ir viltį, meilę ir netektis,
bet visų pirma – apie begalinę ištvermę. --- *Booklist*

TYTO ALBA

ALYSON RICHMAN

PRARASTA
ŽMONA

R O M A N A S

Iš anglų kalbos vertė
Vilija Vitkūnienė

VILNIUS 2019

Alyson RICHMAN
THE LOST WIFE
Berkley Books, New York, 2012

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama šį kūrinių, esančių bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

THE LOST WIFE © 2011 Alyson Richman
© Vilija Vitkūnienė, vertimas į lietuvių kalbą, 2019
© „Tyto alba“, 2019

ISBN 978-609-466-396-3

1 SKYRIUS

Niujorkas

2000 metai

Šiai progai jis ruošėsi rūpestingai: kostiumas išlygintas, batai išblizginti. Skusdamasis veidrodyje atidžiai apžiūrėjo abu skruostus, ar tikrai neliko nė vieno plaukelio. Tądien kiek anksčiau net nusipirko citrinų kvapo pomados kelioms likusioms garbanoms suglostyti.

Jis turi tik vieną anūką, tiesą sakant, tą vienintelį vaikaitį, ir jau kelis mėnesius laukia jo vestuvių. Ir nors nuotaką buvo sutikęs vos porą sykių, ji nuo pat pradžių jam patiko. Sumani ir žavi, juki ir turinti tam tikros senojo pasaulio elegancijos. Nė nenumanė, koks tai retas bruožas, susivokė tik užsižiūrėjęs į ją vaikaičiui laikant jos ranką.

Net ir dabar, vestuvių išvakarėse, žengdamas į restoraną vakarienės, jis negalėjo atsikratyti minties, kad tada, išvydęs tą jauną merginą, buvo nublokštas į kitą laikmetį. Matė, kaip kai kurie svečiai nejučia prisiliečia sau prie gerklės, mat iš aksominės suknelės kyšąs merginos kaklas buvo toks dailus ir ilgas, kad ji atrodė lyg iškirpta iš Klimto paveikslo.

Į purų kuodelį susukti plaukai buvo susegti pakaušyje, o tiesiai virš kairės ausies tupėjo du mažučiai brangakmeniais nusagstyti drugiai su žaižaruojančiomis antenukėmis; atrodė, šios sparnuotos būtybės ką tik nusileido ant rausvų jos plaukų.

Vaikaitis paveldėjo tamsias neklusnias senelio garbanas. Jaunuolis nervingai sukiojosi, – tikra priešingybė būsimai nuotakai, – o ji tarytum sklęste įsklendė į kambarį. Atrodė, vaikinai patogiau jaustųsi rankose laikydamas knygą nei taurę šampano. Bet tarp jų liejosi laisvumas, tvyrojo pusiausvyra, bylojanti, kad jie tobulai viens kitam tinka. Abu buvo sumanūs, puikiai išsilavinę antros kartos amerikiečiai. Akcento, kuriuo buvo persisunkusi jų senelių anglų kalba, jiems kalbant negirdėti nė pėdsako. Sekmadienio rytą *The New York Times* vedybų skelbimų skiltyje bus rašoma:

Vakar vakare Manhatano restorane *Rainbow Room* situokė Eleanor Tanc ir Džeisonas Baumas. Ceremonijai vadovavo rabinas Stivenas Švarcas. Dvidešimt šešerių jaunoji yra Amhersto koledžo absolventė, šiuo metu dirbanti *Christie's* aukcionų namų dekoratyvinio meno skyriuje. Nuotakos tėvas dr. Džeremis Tancas yra Manhatano Slouno ir Keteringo memorialinės ligoninės onkologas. Motina Elaiza Tanc dirba ergoterapeute Niujorko valstybinėse mokyklose. Dvidešimt aštuonerių jaunikis, Brauno universiteto ir Jeilio teisės mokyklos absolventas, yra *RAP Cahill Gordon & Reindel* partneris. Jo tėvas Bendžaminas Baumas dar neseniai buvo *RAP Cravath, Swaine & Moore* advokatas Niujorke. Jaunojo motina Re-

beka Baum iki pensijos dirbo mokytoja. Porą supažindino bendri draugai.

Prie pagrindinio stalo pirmą sykį vienas kitam buvo pristatyti vieninteliai gyvi jaunųjų senelis ir senelė. Išvydęs moterį, jaunikio senelis vėl pajuto žemę slystant po kojomis. Už savo dukraitę ji ne vieną dešimtį metų buvo vyresnė, tačiau kažkodėl atrodė tarsi puikiai pažįstama. Jis tučtuojau tai pajuto, tą pačią akimirką, vos pamatęs jos akis.

– Aš jus iš kažkur pažįstu, – pagaliau išspaudė, nors jau tėsi, lyg kreiptusi ne į ką tik sutiktą moterį, o į šmėklą. Kūnas reagavo kažin kaip keistai, – nė pats nesuprato kaip. Pasigailėjo išgėręs antrą taurę vyno. Gniaužė skrandį. Jis vos įstengė kvėpuoti.

– Veikiausiai apsirikote, – mandagiai atsakė ji. Nenorėjo pasirodyti nemandagi, bet ji irgi ne vieną mėnesį laukė dukraitės vestuvių, tad dabar nenorėjo, kad kas trukdytų stebėti vakaro iškilmes. Matydama minioje besisukiojančią merginą, daugybę jai pabučiuoti atsuktų skruostų ir vokų, spraudžiamų jiedviem su Džeisonu į rankas, ji turėjo sau žnybtelėti, ar tikrai tebėra gyva ir visa tai regi.

Bet šalia stovintis senyvas vyriškis nenorėjo pasiduoti.

– Aš tikrai manau, kad jus pažįstu, – pakartojo jis.

Ji atsisuko ir dabar dar aiškiau parodė jam savo veidą. Smulkutės odos raukšlėlės. Sidabriniai plaukai. Melsvos akys.

Bet ne jos, o po permatomu rankovės audiniu šmėstelėjęs kažin kas tamsiai mėlyna privertė kraują šurpti senose gyslose.

– Jūsų rankovė... – virpančiu pirštu jis siekė paliesti šilką.

Jam prisilietus prie riešo jos veide truktelėjo raumuo. Veido išraiška bylote bylojo, kaip jai nesmagu.

– Ar galiu... jūsų rankovę? – jis žinojo, kad elgiasi nemandagiai.

Ji žvelgė tiesiai į jį.

– Ar galiu pamatyti jūsų ranką? – pakartojo jis. – Prašau. Šįkart balsas nuskambėjo kone maldaujamai.

Dabar ji įdėmiai įsižiūrėjo, įsisiurbė žvilgsniu jam į akis. Lyg apkvaitusi patraukė aukštyn rankovę. Ant dilbio, šalia rudo apgamelio, mėlynavo ištatuiruoti šeši skaitmenys.

– Ar dabar mane prisimeni? – virpėdamas paklausė jis.

Ji vėl pažvelgė į jį, tarsi regėtų gyvą vaiduoklį iš kūno ir kraujo.

– Lenka, tai aš, – tarė jis. – Jozefas. Tavo vyras.

2 SKYRIUS

Niujorkas

2000 metai

Vakar vakare ji atsargiai iš kartoninio dėklo išėmė susuktą paveikslą ir išskleidė lyg seną žemėlapi. Apie šešiasdešimt metų visur jį vežiojosi ir niekuomet su juo nesiskyrė. Iš pradžių slėpė sename lagamine, paskui metaliniame cilindre po grindlentėmis, galiausiai užkišo už kelių dėžių perpildytoje drabužinėje.

Paveikslas buvo nupieštas siaurais juodais ir raudonais brūkšniais. Iš kiekvieno brūkšnio skverbėsi kinetinė energija, dailininkė stengėsi kaip įmanydama greičiau užfiksuoti regimą vaizdą.

Jai visuomet atrodė, jog paveikslas pernelyg šventas, kad būtų eksponuojamas, tarytum net šviesa ir oras ar – dar blogiau – lankytojų žvilgsniai būtų per stiprūs jo trapiam paviršiui. Tad jis liko sandariame dėkle po užraktais, kaip ir Lenkos mintys. Prieš kelias savaites gulėdama lovoje ji nutarė, kad šis paveikslas bus dukraitei ir jos jauniui vestuvinė dovana.

LENKA

Užšalusi Vltava pasidaro austrių geldelių spalvos. Vaikystėje stebėdavau vyrus, vaduojančius užšalusioje upės vagoje įstrigusias gulbes – peikėnomis kapojančius ledą, kad išlaisvintų plėvėtas jų kojas.

Aš, Lenka Jozefina Maizel, buvau vyriausia Prahos stiklo prekiautojo duktė. Gyvenome Smetanos krantinėje raizgiame bute su langais į upę ir tiltą. Buto sienos buvo išmuštos raudonu aksomu, čia kabėjo paausuoti veidrodžiai, svetainėje stovėjo raižyti baldai ir buvo graži mama, kiaurus metus dvelkianti pakalnutėmis. Lig šiol į vaikystę grįžtu lyg į sapną. Lietiniai blyneliai – palačinkos – patiekti su abrikosų džemu, puodeliai karštos kakavos ir čiuzinėjimas pačiužomis ant Vltavos. Sningant man plaukus sukišdavo po lapenos kepure.

Visur regėdavome savo atvaizdus: veidrodžiuose, languose, žemai apačioje upėje ir vaikiuose tėvo stiklo dirbinių linkiuose. Mama turėjo specialų bufetą su išrikiuotomis visoms progoms skirtomis taurėmis. Šampano fleitos, išgraviruotos dailiomis gėlytėmis, vyno taurės paausuotais kraštais ir matinio stiklo kojėlėmis, net ryškiai raudonos stiklinės vandeniui; pakeltos prieš saulę jos rausvai švytėdavo.

Mano tėvas dievino grožį ir gražius daiktus, be to, tikėjo, kad jo profesija savo tobulų proporcijų magija kuria tiek viena, tiek kita. Stiklo dirbiniui sukurti vien smėlio ir kvarco negana. Dar reikia ugnies ir kvapo. „Stiklapūtys yra ir meilužis, ir gyvybės įkvėpėjas, – kartą pareiškė jis vakarienės susirinkusiems svečiams. Pakėlė nuo valgomojo stalo vandens stiklinę: – Kai kitą kartą gersite iš savo taurių, gal-

vokite apie lūpas, sukūrusias šią dailią, elegantišką formą, iš kurios dabar gurkšnojate, ir kiek buvo sudaužyta bei perlydyta nepavykusių dirbinių, kad būtų pagamintas tobulas dvylikos taurių rinkinys.“

Pasukęs taurę į šviesą jis sužavėjo visus svečius. Bet taip elgėsi ne todėl, kad buvo prekiautojas, ir ne dėl to, jog norėjo tą vakarą sužibėti. Jį išties žavėjo, kad meistras gali sukurti daiktą, kuris tuo pat metu yra ir stiprus, ir trapus; permatomas, tačiau galįs atspindėti spalvą. Jis išvelgė grožį tiek glotniausiame, tiek švelniomis bangelėmis ribuliuojančiame stiklo paviršiuje.

Tėvas verslo reikalais važinėjo po visą Europą, bet pro mūsų pagrindines duris įžengdavo lygiai toks pat, koks buvo pro jas išėjęs. Marškiniai balti ir šiugždantys, kaklas dvelkia kedrais ir gvazdikėliais.

„*Milačku*, – sakydavo jis čekiškai, stambiomis rankomis suspausdamas mamai juosmenį. – Myliu.“

„*Lasko Moje*, – atsakydavo ši, ir jų lūpos susiliesdavo. – Meile mano.“

Net ir po dešimtmečio nuo vestuvių tėvas nesiliovė ja žavėjėsis. Daugybę sykių grįždavo namo su dovanomis, nupirktomis vien dėl to, kad jos priminė jam mamą. Šalia jos vyno taurės netikėtai atsirasdavo miniatiūrinis paukštukas sudėtingai emaliuotomis plunksnomis arba ant pagalvės išdygdavo aksominė dėžutė su nedideliu medalionu, nusagstytu mažyčiais perlais. Aš labiausiai mėgau medinį radiją su priekyje spindinčia saule, – tai buvo staigmena, mamai parvežta iš kelionės į Vieną.

Jei užsimerkusi įsivaizduočiau pirmuosius penkerius

savo gyvenimo metus, matyčiau tėvo ranką ant radijo rankenėlės. Juodus plaukelius ant pirštų, sukiojančių rankenėlę ir ieškančių vienos iš nedaugelio stočių, grojančių džiaz muziką – egzotiškus ir gaivinančius garsus, 1924 metais tik pradėdamus transliuoti mūsų radijo bangomis.

Matau, kaip jis pasuka galvą ir šypsosi, ranka siekdamas mamos ir manęs. Jaučiu jo skruosto šilumą, kai mane pakečia ir apžergiu jam juosmenį, o jis laisvąją ranką šokio sukiny suka mamą.

Užuodžiu vyno su prieskoniais aromata, šaltą sausio vakarą sklindantį iš nedidelių puodelių. Aukšti mūsų buto langai iš lauko apšarmoję, bet viduje jauku ir šilta. Ilgi oranžinės žvakių šviesos pirštai blyksi vyrų ir moterų veiduose; mūsų svetainėje tiršta žmonių, jie susirinko klausytis styginių kvarteto, kurį tėvas pakvietė pagroti šį vakarą. Viduryje matau mamą, jos ilgos baltos rankos siekia sumuštinuko. Ant riešo nauja apyrankė. Tėvo bučiny. Ir aš, spoksanti iš miegamojo, akimis ryjanti jų žavesį ir lengvumą.

Yra ir tykių vakarų. Visi trys sėdime jaukiai įsitaisę aplink kortų stalielį. Sukasi gramofono plokštelė – Šopenas. Mama vėduojasi kortomis taip, kad matyčiau tik aš. Lūpose šypsny. Tėvas apsimeta, kad raukosi, leisdamas mamai laimėti.

Vakare mama mane apkamšo ir liepia užsimerkti. „Įsivaizduok, kokios spalvos vanduo“, – kužda man į ausį. Kitą vakarą pataria įsivaizduoti ledo spalvą. Dar kitą – sniego. Užmingu mintyse regėdama tuos atspalvius, šviesoje jie kinta ir mainosi. Mokausi įsivaizduoti skirtingus mėlynų atspalvių niuansus, švelnias alyvines gijas arba baltų baltutėliausias dulkes. Ir šitaip virsmo slėpiny pasėjamos mano svajonės.

LENKA

Vieną rytą atvyko Liucė su laišku rankoje. Voką padavė tėvui, ir jis garsiai jį mamai perskaitė. *Mergina neturi auklės darbo patirties*, – rašė jo kolega. – *Bet iš prigimties moka dirbti su vaikais, be to, yra neapsakomai patikima.*

Pirmas įsirežęs įspūdis apie Liucę – kad atrodė gerokai jaunesnė nei aštuoniolikos. Beveik dar vaikiškas kūnas tarytum prapuolęs po ilgu paltu ir suknele. Bet kai pirmą sykį priklaupė su manimi pasisveikinti, akimoju pribloškė jos ištiestos rankos skleidžiama šiluma. Kas rytą atėjusi prie mūsų durų ji atsinešdavo silpną cinamono ir muskato riešutų aromatą, lyg būtų šviežiai tą rytą iškepta ir pristatyta dar šilta bei kvepianti – gardus siuntinėlis, kurio neįmanoma atsisakyti.

Liucė nebuvo didelė gražuolė: tiesi lyg architekto nubrėžta briauna, vien linijos ir kampai. Tarytum kalnu iškalta tvirti skruostikauliai, didelės juodos akys, mažos ir siauros lūpos. Tačiau lyg iš senos pasakos ištrūkusi tamsaus miško nimfa Liucė turėjo nepakartojamos magijos. Vos kelias dienas padirbėjusi mūsų šeimoje, ji pakerėjo visus. Pasakodama kokią istoriją pirštus judindavo tarytum arfininkė, braukianti įsivaizduojamas stygas. Kai reikėdavo nudirbti ruošos darbus, ji niūniavo dainas, girdėtas iš savo mamos.

Mano tėvai Liucę laikė ne tarnaitę, o šeimos nare. Ji valgydavo kartu su mumis prie didelio valgomojo stalo, kuris visuomet lūžte lūžo nuo maisto pertekliaus. Ir nors košerinių reikalavimų nesilaikėme, vis tiek mėsos patiekalų niekad neužgerdavome pienu. Pirmąją savaitę Liucė padarė šią klaidą, prie jautienos guliašo įpylusį man stiklinę pieno, ir

paskui mama veikiausiai ją perspėjo, kad pieno prie mėsos nevartojame, nes daugiau neprisimenu jos taip suklystant.

Liucei atvykus mano pasaulis tapo nebe toks apsaugotas ir tikrai daug įdomesnis. Ji išmokė mane visokiausių dalykų, pavyzdžiui, kaip pagauti medvarlę arba kaip žvejoti nuo vieno iš Vltavos tiltų. Ji buvo neprilygstama pasakotoja, kurianti personažus iš per dieną sutiktų įvairių žmonių. Senamiesčio aikštėje po laikrodžiu ledus mums pardavęs vyras vakare einant gulti galėjo virsti burtininku. Moteriškė, iš kurios turguje pirkome obuolius, vėliau galėjo tapti senstančia princese, niekada taip ir neišsigyždžiusia sudaužytos širdies.

Dažnai spėlioju, kuri pirmoji – mama ar Liucė – suprato, kad turiu gabumų piešti. Atminty išskyla mama, paduodanti man pirmą spalvotą pieštukų dėžutę, o vėliau Liucė, kuri perka pirmąjį dažų rinkinį.

Žinau, kad Liucė, ne kas kitas, pirmoji pradėjo vestis mane į parką su piešimo albumu ir skardine pieštukų. Prie nedidelio tvenkinio, kuriame berniūkščiai plukdydavo popierinius laivelius, ji patiesdavo maršką ir atsigulusi ant nugaros stebėdavo debesis, o aš piešdavau lapą po lapo.

Iš pradžių piešiau smulkius gyvūnėlius. Triušius. Voves. Raudongūžių paukštuką. Bet netrukus pabandžiau nupiešti Liucę, paskui – laikraštį skaitantį vyrą. Vėliau ėmiausi ambicingesnių objektų, pavyzdžiui, mėginau nupiešti vežimėlį stumiančią mamą. Nė vienas iš pirmųjų eskizų nebuvo ko nors vertas. Bet kaip ir kiekvienas besimokantis piešti vaikas, nepaliaujamai piešdama mokiausi. Ilgainiui tai, ką regėjau, ėmė pavykti perteikti ranka.

Ne vieną valandą lauke man piešus, Liucė susukdavo mano eskizus ir parnešdavo į mūsų butą. Mamai paklausus, kaip mudvi praleidome dieną, Liucė išrinkdavo labiausiai patikusius eskizus ir prismeigdavo prie virtuvės sienos. Mama atidžiai apžiūrėdavo mano darbą, paskui apglėbdavo mane rankomis. Buvau gal beveik šešerių, kai pirmąsyk išgirdau: „Lenka, žinai, ir aš tavo amžiaus buvau tokia kaip tu – visuomet su pieštuku ir popieriaus lapu rankoje.“ Tuomet pirmą kartą girdėjau mamą mudvi lyginant, ir, turiu prisipažinti, mane, savo tamsiais plaukais ir vaikiškomis akimis labiau primenančią tėvą, iki pat širdies gelmių peršmėlkė džiugus virpulis, kad mudvi turime šį tą bendra.

* * *

Tą pirmąją žiemą, kai pas mus atsirado Liucė, mama panoro jai ką nors padovanoti, ką nors tokio, kas parodytų mamos dėkingumą. Prisimenu, kaip ji aptarė tai su tėvu. „Daryk, kaip tau atrodo geriausia, *Milačku*“, – atsakė jis išsiblaškęs, skaitydamas laikraštį. Jis niekuomet jos nevaržė, kai reikdavo ką dovanoti, bet ji visada juto turinti paprašyti jo leidimo. Galiausiai ji pasiūdino Liucei dailią mėlynos vilnos peleriną aksomu papuoštais kraštais. Dar ir dabar regiu Liucės veidą, kai ji išvyniojo paketą – iš pradžių net dvejojo, ar jį priimti, ir kone susidrovėjo dėl tokios prabangos.

– Lenkai irgi siūdiname tokią, – švelniai tarė mama. – Kaip puikiai judvi atrodysite, čiužinėdamos ant Vltavos.

Tą vakarą mama užtiko mane stebinčią Liucę per langą, kai ši žingsniavo tramvajaus link.

– Manau, rytoj turėsiu užsakyti tau peleriną, – palietė mano petį ji.

Abi nusišypsojome žiūrėdamos į Liucę; elegantiškai žengdama į naktį ji atrodė keliais coliais aukštesnė.

* * *

Nors mūsų namai visuomet buvo sklidini melodingo stiklo skambesio ir mano piešinių spalvų, tarp šių sienų netrūko ir santūraus, bet juntamo liūdesio. Kai kas vakarą Liucė išeidavo, o virėja susidėdavo rankinę, mūsų erdvus butas atrodydavo mums trims per didelis. Nenaudojamame kambary šalia maniškio palengva prisirinko ryšulių, pintinių ir stirtų knygų. Net mano sena lovelė ir vaikiškas vežimėlis buvo tyliai įstumti į kampą ir lyg du seni vaiduokliai, užmiršti ir atsidūrę ne vietoje, užkloti ilga balta marška.

Buvo dienų, ištisu laikotarpių, kai, prisimenu, matydavau tik tai Liucę. Mama beveik visą laiką valgydavo savo miegamajame, o kai vis dėlto pasirodydavo, veidas būdavo patinęs ir paburkęs. Būdavo aiškiai matyti, kad ji verkusi. Tėvas, parėjęs namo, tyliai klausdavo tarnaitės, kaip ji. Dirstelėdavo į padėklą prie jos kambario su lėkšte nepaliesto maisto – puodelį su lėkštute atšalusios arbatos – ir atrodydavo pasiryžęs žūtibūt grąžinti šviesą į savo aptemusius namus.

Kai taip nutikdavo, prisimenu, Liucė mokė mane nieko neklausinėti. Rytais ji ateidavo anksčiau nei įprastai ir stengdavosi sudominti kokiais iš namų atsineštais dalykėliais. Kartą išsitraukė iš krepšelio nuotrauką, kurioje ji, šešiametė, nufotografuota su poniu. Kitą kartą atsinešė stiklinių karo-

liukų vėrinį ir įpynę man į plaukus it kokią susivijusių gebe-
nių girliandą. Apjuosdavo mano suknelę mėlyno šilko juosta
ir mudvi įsivaizduodavome, kad esu princesė, valdanti ka-
ralystę, kurioje visi turi kalbėtis pašnibždomis. Leisdavome
šiugždėti tik sijonams mums besisukant po kambarį.

Vakare ateidavo mūsų šeimos daktaras, jis tyliai užver-
davo mamos kambario duris ir, padėjęs ranką tėvui ant pe-
ties, pusbalsiu kažką jam kalbėdavo. Aš stebėdavau juodu,
veltui mėgindama suprasti, kuo gi serga mama, kad per
dieną negali išeiti iš kambario.

Kai kiek paūgėjau, paaiškėjo, kad tie mano vaikystės še-
šėliai – tai sunkumai, su kuriais grūmėsi tėvai, mėgindami
pradėti dar vieną vaiką. Mes atsargiai apeidavome pokal-
bius apie gausias šeimas, ir išmokau neprašyti broliuko ar
sesutės, nes kai keliskart taip padariau, mama apsipyklė aša-
romis.

Po mano septintojo gimtadienio kažkas mūsų namuose
pasikeitė. Mamą savaitių savaites lyg ir kamavo skrandis,
paskui netikėtai jos skruostai vėl atgavo spalvą. Tada ji ilgam
liovėsi segėjusi tuomet madingus siaurus sijonus ir vilkėjusi
prigludusius švarkelius, mieliau rinkdamasi ką nors laisves-
nio ir palaido. Ją apėmė ramybė, judesiai sulėtėjo ir tapo at-
sargesni. Bet tik tuomet, kai ėmė šiek tiek apvalėti pilvukas,
juodu su tėte pranešė, jog laukia dar vieno vaikelio.

Galima manyti, kad mama su tėvu turėjo džiūgauti po
šitiek metų pranešdami, jog sulauksiu broliuko ar sesutės.
Bet jie šiuo klausimu elgėsi labai atsargiai, nuogaustaudami,
kad bet koks jaudulio ar džiaugsmo demonstravimas gali
pakenkti nėštumo eigai.

Žinoma, tai toks žydiškas paprotys, baimė užsitraukti nelaimę ir nuginti sėkmę. Iš pradžių Liucę tai trikdė. Kas kartą jai prabilus apie nėštumą, mama išsisukdavo nuo tiesaus atsakymo.

– Kokia jūs atrodote graži ir sveika, – sakydavo ji mamai. Mama tik šyptelėdavo ir linktelėdavo galva.

– Sakoma, jei labai norisi sūrio, gims mergaitė, – kalbėjo Liucė. – O jei geidi mėsos, bus berniukas.

Ir vėl mama tik šyptelėdavo ir linktelėdavo.

Liucė net pasisiūlė padėti iš anksto įrengti vaikų kambarį, tad mamai galiausiai teko paaiškinti, kodėl nesiryžtama nieko daryti iki kūdikiui gimstant.

– Mes vertiname tavo geranoriškumą ir siūlymus pagelbėti, – švelniai aiškino mama, – bet kol kas nenorime kūdikio gimimui skirti jokio dėmesio.

Tai išgirdus Liucės veido išraiška kaipmat persimainė.

– Kaime irgi yra žmonių, kurie tuo tiki, – pareiškė ji, lyg pagaliau staiga supratusi mamos elgesį.

Vis dėlto savo džiaugsmą gerąja mano tėvų naujiena Liucė stengėsi išreikšti kitomis priemonėmis, tiesiogiai jos neįvardydama. Kai pavasarį sužydo alyvos, ji ateidavo kvapnių šakelių puokštėmis nešina, kotelius susukusi į drėgną musliną, ir pamerkdavo jas vazose visame bute. Prisimenu, žiūrėjau į mamą su didėjančiu apvalainu pilvu, vaikstančią iš kambario į kambarį, besišypsančią, lyg pakylėtą alyvų kvapo į nežemišką džiugesį.

Kartais Liucė ateidavo su pintine, prikrauta tamsios jos mamos iškeptos duonos, ir palikdavo virtuvėje kartu su stiklainiu naminio medaus.

Bet pati gražiausia jos dovana atkeliavo tada, kai gimė kūdikis.

Mano sesutė Marta gimė saulei leidžiantis. Doktoras įėjo į svetainę, kur mudu su tėvu sėdėjome ant sofos, o Liucė – ant vienos iš raudonu dygsniuotu aksomu apmuštų kėdžių.

– Jūs turite dar vieną gražią dukterį, – tarė jis tėvui.

Tėvas sugniaužė rankas ir išskubėjo į miegamąjį. Liucė atsisėdo jo vietoje ant sofos ir paėmė mano plaštaką.

– Tai dabar turi sesutę, – tyliai tarė. – Kokia dovana.

Laukėme, kol tėtė pakvies ateiti jų pažiūrėti.

Grįžęs po kelių minučių pranešė, kad abi galime jas aplankyti.

– Lenka, ateik susipažinti su sesyte.

Liucė stumtelėjo mane pirmyn – visai be reikalo, nes, jei būčiau galėjusi, būčiau liuokte liuoktelėjusi nuo kėdės. Už viską labiausiai troškau bėgti į mamos kambarį ir išbučiuoti tiek ją, tiek gimusią mažylę.

– Lenka, – mama pakėlė akis nuo ryšulėlio glėbyje ir nusišypsojo man, stovinčiai tarpduryje, – ateik.

Laisvąją ranką ji paplekšnojo vietą šalia savęs ant lovos, kita tvirtai laikydama suvystytą kūdikį.

Žvelgiau į jas su pagarbia baime, bet prisimenu širdį numelkusį pavydą, kai pasilenkusi ant naujagimės sesytės galvutės išvydau kuokštelius rausvų plaukų.

– Sveikinu! – Liucė priėjo ir pabučiavo mamą į abu skruostus.

Po kelių minučių ji sugrįžo nešina šūsniimi siuvinėtos patalynės. Jos kraštai buvo rausvu siūlu išsiuvinėti bangelėmis.

– Buvau paslėpusi tai spintoje, – tarė Liucė. – Vieną rinkinį išsiuvinėjau rausvai, kitą – melsvai, jeigu ką.

Mama nusijuokė.

– Tu, Liuce, viską apgalvoji, – tarė, kai Liucė padėjo patalynę ant naktinio stalelio. – Leisiu judviem su Lenka kelias valandėles pasidžiaugti kūdikiu.

Ji nusišypsojo ir patapšnojo man galvą.

Žvelgiau į savo naująją sesutę. Ši buvo miniatiūrinis mamos atvaizdas. Mažutis apvalus smakriukas, nežvelgiamos žalios akys, lygiai kaip mamos plaukai.

Tačiau mano reakcija nebuvo tokia, kokios tikėjausi. Akis užplūdo ašaros. Gerklėje jčiau besikaupiantį gumulą. Net širdį tarytum kas iš visų jėgų gniaužė, įkišęs ranką į krūtinę. Apie nieką neįstengiau galvoti, vien apie tai, kad mane pakeis – pamirš – ir visas tėvų dėmesys dabar atiteks šitai mažai būtybei angelo veideliu, tiesiančiai į juos rankutes.

Žinoma, tikrovė buvo kitokia, tačiau mane vis tiek suėmė baimė. Ir veikiausiai todėl pirmaisiais keliais Martos gyvenimo mėnesiais aš taip tvirtai prilipau prie Liucės.

Palengva supratau: Martos gimimas nereiškia, kad ji mane pakeis. Netrukus sūpavau ją rankose. Skaičiau jai savo mėgstamas knygutes ir dainavau tas pačias daineles, kurias užliūliuodavo mane.

Taip pat atradau, kad sesutė – tobulas modelis mano ambicingiems bandymams piešti portretus. Pirmieji svarbiausi Martos gyvenimo įvykiai suteikė man įkvėpimo. Pradėjau vaizduoti ją miegančią vežimėlyje, paskui – vasarą ropinėjančią paplūdimiu. Man patiko ją piešti pasteles. Švelniai vienas su kitu susiliejęntys pigmentai leido lengvai

pavaizduoti apvalius skruostukus ir ilgėjančias rankytes bei kojytes.

Dar mėgau ją tapyti. Martos odelė buvo matinė, balta, tirštos grietinės spalvos, o plaukučiai – sodriai raudoni it paprikos. Vos gimus atsiskleidę bruožai kūdikiškam putlumiui tirpstant dar labiau išryškėjo. Marta turėjo tokią pat aukštą kaip mamos kaktą, be to, smailią tiesią noselę ir lūpas užsiritusiais kampučiais. Stebėdama prieš akis augančią Martą kone regėjau, kaip mano mama kadaise iš kūdikio virto mergaite.

Su kiekviena diena Marta savarankiškėjo. Liucei neberekdavo priklaupus padėti jai apsiauti batukų nei nuolat jos perrengti, nes išsitemė suknytę. Putliam kūneliui tįstant aukštin lygiai taip pat stiprėjo ir troškimas reikšti savo nuomonę.

Tačiau Martai augant mudviejų santykiai pradėjo keistis. Ji jau nebebuvo lėlytė, kurią galėjau rengti ir dėtis prižiūrinti. Mudvi ėmėme varžytis ne tik dėl tėvų, bet ir dėl Liucės dėmesio. Ir nors mus skyrė daugiau nei septyneri metai, vis tiek pešėmės, ir Marta dažnai įsiožiuodavo, jei nepasiekdavo savo.

Bet kai Martai sukako aštuoneri, mudvi atradome kai ką bendra, tai, ką užvis labiausiai mėgome aptarinėti, – Liucės meilės reikalus. Grįžusios iš mokyklos galėdavome valandų valandas aiškintis, ar ji turi vaikiną. Aš kamantinėdavau, kas jai padovanojęs nedidelę auksinę grandinėlą, netikėtai atsiradusią ant kaklo, arba naują šilkinę skarelę, ryšimą po pelerinos apykakle. O Marta klausinėdavo, ar jis gražus ir turtingas, o paskui pratrūkdavo ašaromis ir meldavo Liucės pažadėti, kad ji – kad ir kas nutiktų – niekuomet nepaliks mūsų.

*Jis virpa. Priešais vėl stovi ji, stebuklingai atgijusi vėlė.
Meilė, sugrąžinta jam senatvėje. Netekęs amo jis
pakelia ranką ir užkloja jos plaštaką savąja.*

ALYSON RICHMAN (Alison Ričman) – amerikiečių rašytoja ir tapytoja, penkių bestseleriais tapusių romanų autorė. Jos knygos išverstos į 20 kalbų, o garsiausias jos romanas – tikrais faktais paremtas „Prarasta žmona“, pagal kurį šiuo metu statomas filmas.

Lenkos ir Jozefo istorija prasideda tarpukario Prahėje. Lenka užaugo apsupta gražių daiktų ir mylinčios šeimos; nenuostabu, jog mergina pasuko į dailės studijas. Turtingas ir gražus gyvenimas, švelniai mylintys tėvai, Prahos dailės akademija, mylimas miestas – regėjosi, jog gyvenimui nieko netrūksta. Laimė tapo dar didesnė, kai Lenka pamilo Jozefą. Jaunavedžių džiaugsmui nebuvo ribų – atrodė, kad gyvenimas nušvito gražiausiomis spalvomis. Tačiau karas išskyrė Jozefą ir Lenką: vienam teko kurti naują gyvenimą už Atlanto, o kitai – pereiti Terezyno ir Aušvico pragarą ir tik tuomet, per plauką išvengus mirties, iškelti į Ameriką. Atrodė, jog jie niekuomet nebeišgirs vienas apie kitą...

Tačiau likimas nusprendė kitaip. Ir Lenka su Jozefu vėl išvydo vienas kitą po šešiasdešimt metų.

„Prarasta žmona“ – neužmirštama istorija apie meilę, kurios negali įveikti nei laikas, nei žiauriausi išbandymai. Apie neįtikėtinus ir vis dėlto tikrus žmonių likimus. Apie ypatingą ištvermę, kurios padedami žmonės gali iškęsti neįsivaizduojamus baisumus. Apie tai, kad laimė yra tokia trapi ir trunka taip trumpai – tačiau viltis neblėsta visą gyvenimą.

ISBN 978-609-466-396-3

TYTO ALBA

Pirkite internetu
www.tytoalba.lt